

نەخشەى سىياسى ھىزە بەشدارەكانى ھەلېژاردن

05-09-2021

نووسەرەكان

ناوھندى لىكۆلېنەوھى رووداو

كورتە : بەگەرەنەوھى موقتەدا سەدر بۇناو كېپرکې ھەلېژاردن، بەربەستى گەرەى بەردەم پرۆسەكە ھەلگىرا و ئامادەكارىيەكانى كەوتنەوھ سەرپى، بەلام ئەمە بەماناى ئەوھ نىيە كە ھەلېژاردنەكە ئامانجى خۇى دەپىكىت. لەكاتىكدا يەكەمجارە لە مېژووى كۆمارى 2003 دا،

بەگەرپانەۋەي موقتەدا سەدر بۇناو كىپرگىي ھەلبۇزاردن، بەرەستى گەرەي بەردەم پۇرسەكە ھەلگىرا و ئامادەكارىيەكانى كەوتنەۋە سەرپىن، بەلام ئەمە بەماناي ئەۋە نىيە كە ھەلبۇزاردنەكە ئامانجى خۇي دەپكىت. لەكاتىكدا يەكەمجارە لە مېژۋوي كۇمارى 2003 دا، بەر لەۋادەي ديارىكراۋي خۇي بەرپۇئەبچىت. ئامانج لەم ھەلبۇزاردنە 83 بازەنيە، دەرچوون بوو لەتەنگەژە و قەيرانە قوۋلەكانى دەمى خۇپىشاندانى تشرىنى 2019، ئەۋكاتەش سەدرىيەكان و خۇپىشاندەران لەيەك سەنگەردابوون و لە گۆرەپانەكانى مانگرتن و خۇپىشاندان دراۋسى و تەۋاكەرى يەكتر بوون. بەلام پەرەسەندى روۋداۋەكان و دواخستنى ھەلبۇزاردنەكە بۇ ماۋەي دوو سال، بەشكى بەرچاۋي ھىزە خۇپىشاندەرهكانى خستە سەر رىگاي دۇايەتى سەدر و بايگۇتكردى يەكجاريانەي ھەلبۇزاردنەكە.

ئەۋانەي لە پۇرسەكە بېھيوان چ خۇپىشاندەران بن، يان ھەندى لە ھىزە كلاسكىيەكانى ۋەك حىزبى شىۋەي و بەرەكەي ئەياد علاۋي و موتەلەگ، باس لەۋە دەكەن كە ھىزە دەسەلتادەرهكانى عىراق، سەركەۋتوۋبوون لە ساردكردنەۋەي جۇش و خرۇشى خۇپىشاندەرانى 2019، بەكەلەك ۋەرگرتنىش لە بارودۇخى كۇرۇنا و درېزەكىشانى كىشمەكىش لەسەر ياساي ھەلبۇزاردن، پۇرسەكەيان دوو سال دواخست بۇ ئەۋەي لەلەيەك بتوانن جارىكىتر لەم ۋىستەگەيەشدا خۇيان بەرھەم بھىننەۋە و، لەلەيەكىترىش كار لەسەر پەرتكردن و ھەلۋەشاندەۋەي ھىزە مەدەنيە نوئيە ناپازىيەكان بكن. ئەگەرچى لەم ھەلبۇزاردنەدا ھەندىك رىۋشونىن لەسەر خواستى خۇپىشاندەران بوو، لەۋانەش فرە بازەنيە (83 بازەن) و رىگەدان بە كاندىدى سەربەخۇ، بەلام لەدۇسيەي بەكارھىنانى چەك و پارە و ئاينزا و كارىگەري دەسەلتا بۇ بردنەۋە، ھەر عەينى تاس و ھەمامى جارائە و ھىشتا ئەۋ ھىزانەي لە جومگەكان و لە قولايى دەۋلەتدان، دەتوانن دەنگى بازەنەكان و ئەنجامەكانى بەللى خۇياندا لارەسەنگ بكن، ئەمەش باۋەرىكى ۋەھاي دروستكردوۋە كە ھەلبۇزاردن پىشۋەختە لە جياتى ۋىستەگەيەكى گۇرانكارى رىشەيى، ھۇكارىكى سەرلەنوئ دابەشكردنەۋەي زۇرىنەي كورسىيەكانى پەرلەمان بىت بەسەر ئەۋ كۇمەلە ھىزەي كە ئىستا جەلۋي ھوكمرانپان بەدەستەۋەيە.

ھىزە نوئيە بەشدارەكان

لە كىپرگىي ھەلبۇزاردن 10ى ئۆكتۇبەرى داھاتوۋدا، 60 حىزب يەكەمجارە بەشدارى بكن، بەلام لەۋانەيان كە ديارن و دەرەكەۋتوون 8 يان ھەر ھى ۋەزىر و پالىۋراۋەكانى سەرۋاكايەتى ۋەزىران كە سالانىكى زۇر لە دەسەلتادا بوون، 6 حىزبى دىكەش، لەۋانەش سەر بە كەسايەتيەكانى دەستەي ھەشدى شەعبىن كە دامەزراۋەيەكى ئەمنى شىعەي فەرمىيە، تەنھا ھەوت حىزبىش بە پوۋنى ھەلگىرى ناۋي چاكسازى و گۇرانكارىين. لە ئاپۇراي خۇپىشاندەرانى تشرىنىش (2019) كە كارۋانىكى درېز قوربانى دا، تەنھا سى لىست و حىزبى نوئي تشرىنى بەشدارىيەكى كارايان كروۋە (حرکة نازل آخذ حقي، حرکة امتداد، تجمع تشرین الوطنی)، بەلام ئەۋانەش ھەريەك چەند ژمارەيەكى كەم پالىۋراۋايان ھەيە بە تاك و كۇ چاۋەروانى ئەۋەيان نىيە ژمارەيەكى بەرچاۋي كورسى، لە 329 كورسىيەكەي پەرلەمانى داھاتوۋ بەدەست بھىنن.

كىپرگىي ناۋخۇيەكانى شىعە

لەباش ھەلۋەشانەۋەي ھاۋەيەمانىتيە گەرەكانى شىعە و لە سەردەمى دابەشبوۋنى ھەر سى پىكھاتە سەرەكەيەكەي عىراقدا (شىعە، سوننە، كورد)، سى رەۋتى سەرەكى كىپرگىي لەسەر نوئيەرايەتى زۇرىنەي عىراق دەكەن كە پىكھاتەي شىعەيە و 180 كورسى لەبازەنە و ناۋچەكانى ھەيە. ئەم ھىزانە برىتين لە راگرە سياسىيەكانى ھەشدى شەعبى (ھاۋەيەمانى فەتخ و دەۋلەتى ياساي مالىكى) ئەگەرچى بەجيا بەشدارن بەلام، دواتر دەبنەۋە بە ھاۋەيەمان. لەبەرەمبەر ئەمانىشدا رىكابەرى بەھىز، موقتەدا سەدر و كوتلەكەيەتى كە خەۋنى سەرۋاكايەتى ۋەزىران و دەستپىكردى قۇناخى سەدرى ھەيە لە ھوكمرانى عىراق و لەگەل گروپە چەكدارەكانى ناۋ فەتخ و لەگەل نورى مالىكىيىش لە رىكابەرى و كىشمەكىشى قوۋلدايە. لەنىۋان ئەم دوو بەرەيەشدا ھىزە ميانپەرە و ناۋەراستەكانى شىعە ھەن (ھەكىم و عەبادى) كە بەناچارى پىگەكەيان لە سەدرەۋە نىكرتەر. بەمدوايەنەش لەپەنا ئەماندا پىشھاتىكى نوئ سەريەلدا كە بەشدارىكردى ھىزە ۋەللائيەكانى شۋىنكەۋتەي ئىرانە لە پۇرسەي ھەلبۇزاردن لە ژىر ناۋي گشتى و خۋازاۋدا، لەم چوارچىۋەيەشدا بەگۈيرەي لىستە پەسەندىكراۋەكانى كۇمسيۇن كەتيەكانى حىزبۇللا لەپىگەي بزوتنەۋەي "حقوق" بە 40 كاندىد بەشدارە، حىسېن موئنىس سەرۋاكايەتى ئەم لىستە دەكات، پىشترىش ۋەك ۋەبىژى سەربازى حىزبۇللا كارى كروۋە و لەژىر ناۋي "أبو علي العسكري"، زۇرتىن تەشەرى زىرى لە مستەفا كازمى داۋە و ھەندىكجارىش سوكايتەي و ھەزەشەي راستەۋخۇي ئاراستەي سەرۋك ۋەزىران و راۋىژكار و يارىدەدەرەكانى كروۋە. حىزبۇللا كە بەدپرتىن گروپى چەكدارىي سەر بە سپاي پاسداران لە عىراق دەدرىتە قەلەم، جەخت لەۋە دەكاتەۋە، ئەۋانەي

بەشدارى ھەللىڭاردىن دەكەن دەستيان لەكارىڭشاۋەتەۋە لە رىزەكانى "بەلام جىڭەي رېژىن و پالېستىكىردىيان ئەرکە". جگە لە ئەم ھىزبەش كەتیبەكانى ئىمام ەلى لەژىر ناۋى "حركة العراق الوطنية" بە 24 پالېوراۋ بەشدارە، ئەگەرچى دروشمەكانى ئەم ھىزبەش "ئاشتى و دادپەۋەرى و پەرەپىدانە"، بەلام ناۋەپۆكى بەرنامە سىياسىيەكەي گۆشراۋى گۆتارى ھىزە شوڭىنكەۋتەكانى ئىرانە كە بەرگىركارى و پەتكىردنەۋەي پىرۆۋەي ئەمەرىكا و تۆمەتباركردنى پىكەبەرەكانە بە پاشكۆپەتى دەرەۋە، تەنھا ۋەك مىكانىزمىش باۋەپى بەدىموكراسى ھەيە و دژى بنەماي فېدېرالىزمە بۇ عىراق و سىستىمى سەرۋىكايەتلىشى پىن پەسەندە.

لەدەرەۋەي ئەم دوو ھىزە چەكدارە سەرەكپىەش ئەحمەد ئەسەدى سەرۋىكايەتى لىستىك دەكات لەكاتىكدا خۆي بەرپىرسى يەكەمى كەتیبەكانى "جند الإمام" ە، كەسىكى تر بەناۋى ئەبو ەلى دەرچى سەرۋىكايەتى لىستىك دەكات بەناۋى "التحدي" كە لىستى لىۋاى "ابو الفضل العباس" ەو شەش پالېوراۋى ھەيە، ھەندى وردە لىستى تر ھەن لەم چوارچىۋەيەدا ۋەك "ولائىون الإسلامى" بەسەرۋىكايەتى ەمار موسەۋى بە دوو پالېوراۋەۋە، لە بەسەرەش يوسف سەناۋى لەرىگەي "حزب ثار الله الإسلامى" بە سى كاندىد بەشدارە.

ھىزە سوننەكان

دەكرىت بگوتىرت لە ھەللىڭاردىن 10 ئۆكتۆبەرى داھاتوۋدا، كىپرېكى گەرم زىاتر لە شەقامى سوننەدايە. ۋەك سالىنى رابردوۋ لەپارىڭاكانى ئەم پىڭھاتەيە پەرتەۋازەيى بەسەر دىمەنە سىياسىيەكەدا زالە، بەلام سىن ھاۋپەيماڭىتى سەرەكى چاۋيان لەسەر چىنەۋەي دەنگەكانە كە ئەۋانىش مەحكوم بە دورونزىكى لەگەل شىعەكان و ھىزە كوردىيەكان و پەيۋەندىيان لەگەل ۋلاتانى دەۋرۋەي عىراق بەتايبەت قەتەر و توركىا و ۋلاتانى دىكەي كەنداۋ. محەمەد ھەلبوسى سەرۋىكى پەرلەمان، سەرۋىكايەتى ھاۋپەيماڭىتى "تقدم الوطنى" دەكات كە چەقەكەي پارىڭاى ئەنبار و رۆژئاۋى عىراقە و چاۋى لەسەر پلەي سىيەمە لەدۋاى شىعە و كورد، پىكەبەرى بەھىزى ئەم بەرەيەش ھاۋپەيماڭىتى "عزم العراق" ى بىزىسمان خەمىس خەنجەرە كە تىكەلەپەكە لە ەرەبە سوننەكانى سەلاھەدىن و دىالە و خۆي بە بەھىزىترىن و بەرفراۋانترىن ھاۋپەيماڭىتى سوننە دەزانىت لە عىراق. لەپەنا ئەم دۋانەشدا بنەمالەي نوجىفى لە موسل ھاۋپەيماڭىتىيەكىان ھەيە بەناۋى "المشروع الوطنى للإنقاذ" كە جگە لەبىكەي جەماۋەرى پىڭھىنەرەكانى لە نەينەۋا، لەسەر كارنامە و كەسايەتى ئوسامە نوجىفى و نىزىكايەتى توركىا پىشت ئەستۋورە. لەدەرەۋەي ئەمانەش لىست و پالېوراۋى ناۋچەيى ھەن و سەرچەم ھىزە سوننەكانىش گىرۋەدى نەۋۋونى گۆتارىكى سىياسى يان داۋاكارىيەكى ۋونى ئايندەيىن بەتايبەت كە جەمسەرگىرىيەكانى عىراق زىاتر لە دەۋرى ناۋەندىتى و ناۋەندىتى لە ھوكمپانى و ئىدارى و ھىزە مەدەنىيەكان و ھىزە ئاينىيەكان و بەرەي ئىران و بەرەي ئەمەرىكادا دەخولپتەۋە.